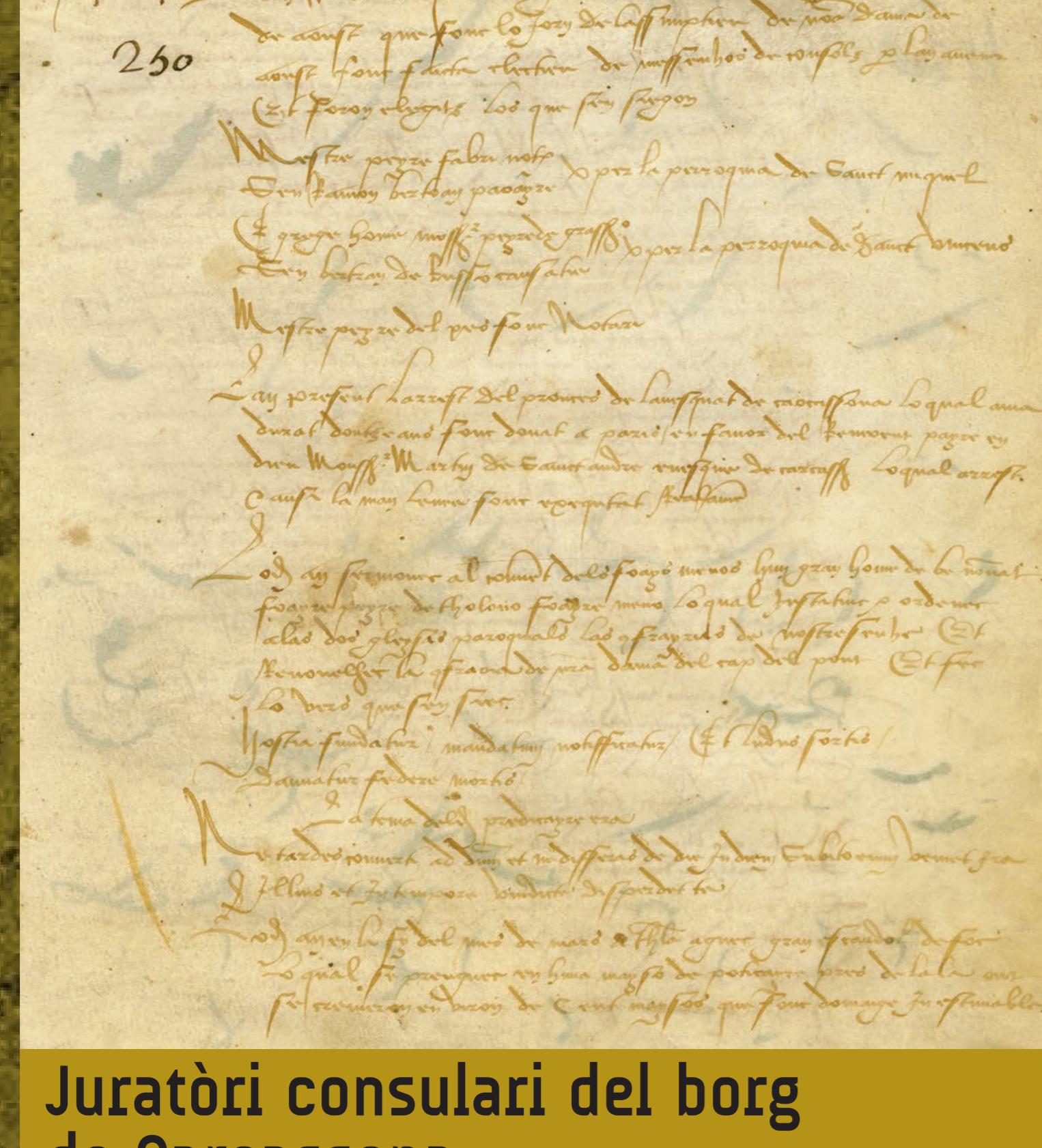

LATIN, OCCITAN e francés sègles 16 - 18

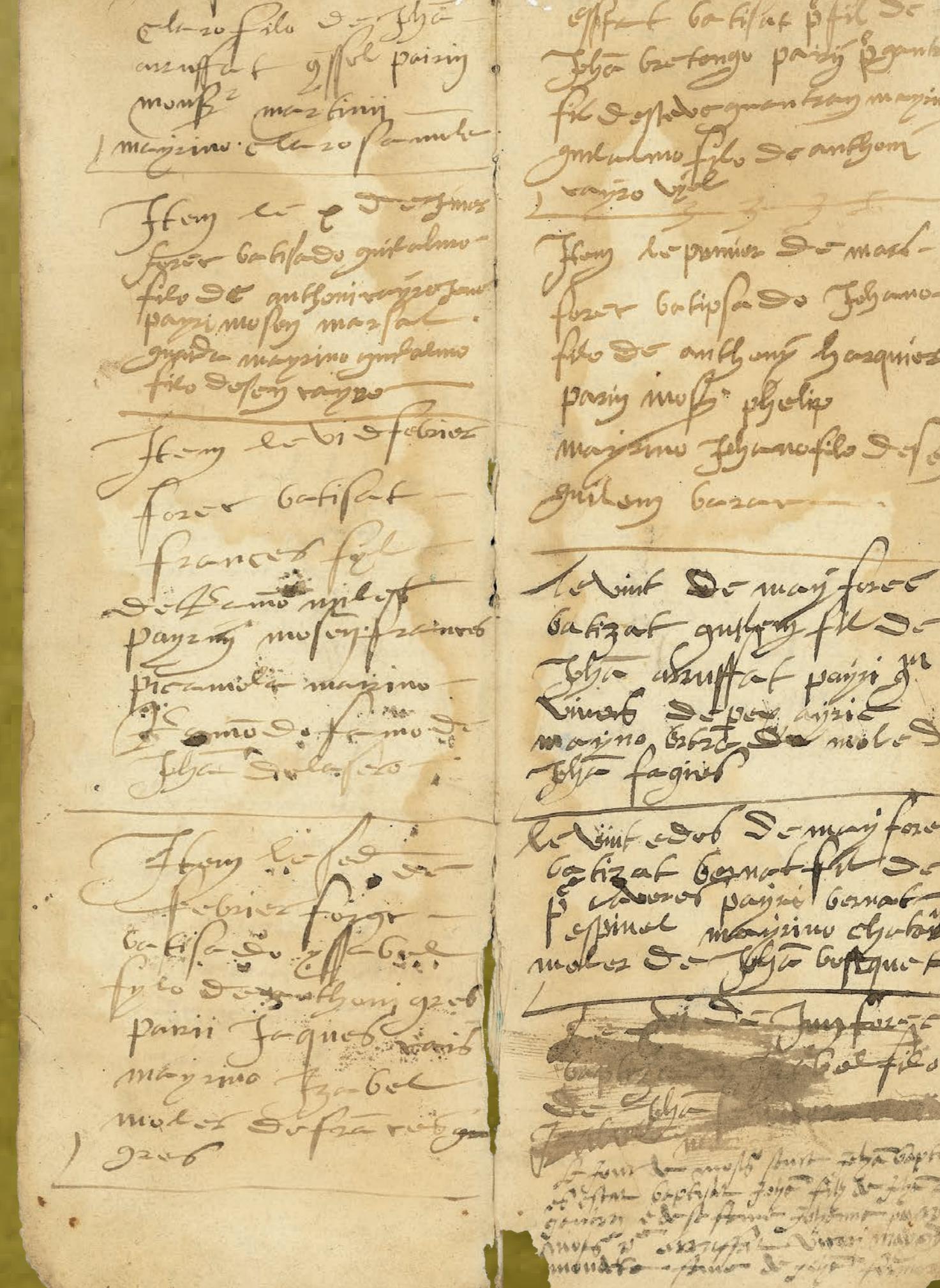
Fins al mitan del sègle 16, lo latin ten plan larjament la plaça primièra dins los actes publics, en particulièr cò dels notaris. L'occitan es mai que mai present dins los archius de las comunautats d'estatjants e los documents del domèni privat.

Juratòri consulari del borg de Carcassona (A. D. Aude, 3 J 2487, p. 250)

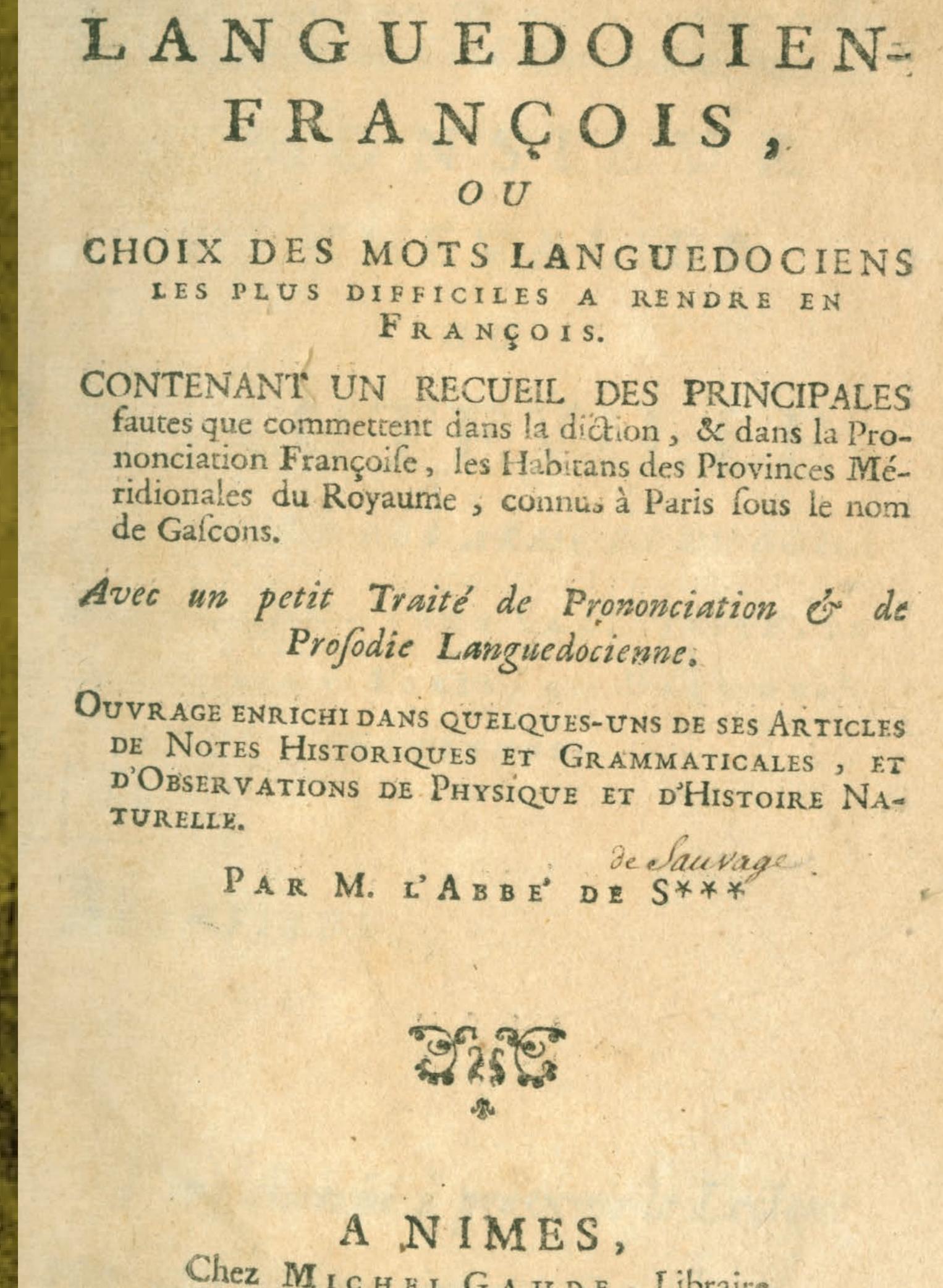
La monarquia impausa definitivament lo francés dins los actes judicaris e notariaus per l'ordenança de Villers-Cotterêts (10 d'agost de 1539), que refòrma la justícia e vòl rendre plan mai accessibles los actes publics. Aquesta decision consacra lo moviment de centralizacion lingüistica ja entamenat. Atal a Limós los registres de las deliberacions consularas son redigits en francés tre 1516. Dins las comunautats mai pichonas, lo francés s'impausa mai tard : a Montreal, l'occitan s'utiliza fins a 1551.

Los registres parroquials pòrtan çauelà la marca dels limits de las decisions reialas. Aqueles de Sant-Martin de Limós remontan a l'an 1552 e son tenguts majoritàriament en latin ; lo francés i apareis un còp o l'autre qu'a comptar de 1606, abans de s'impausar definitivament vers 1620.

Registre parroquial de Lauran de Menerbés : actes escrits en occitan, 1553.

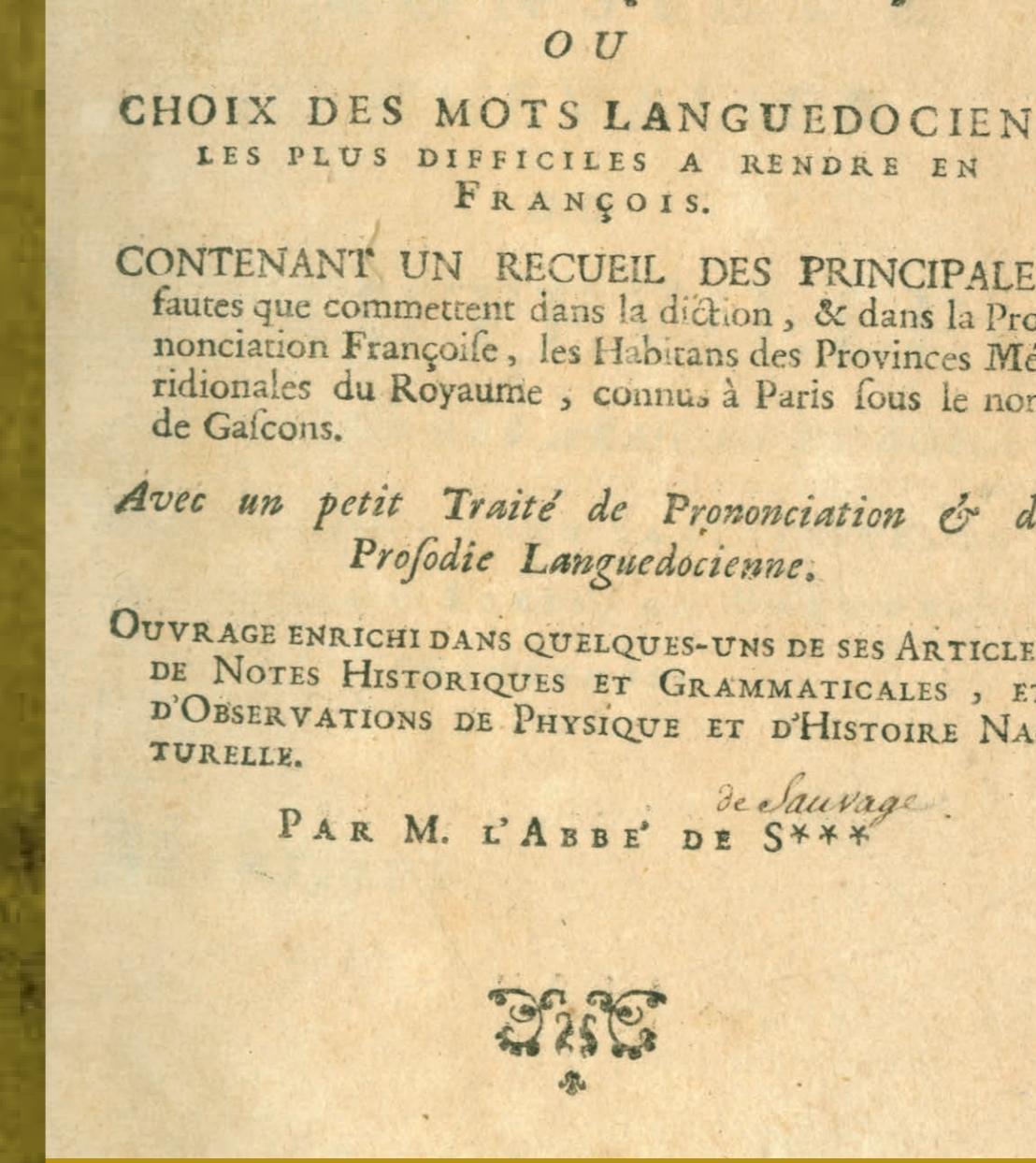
(Archius comunals de Lauran de Menerbés, 1 E 1)

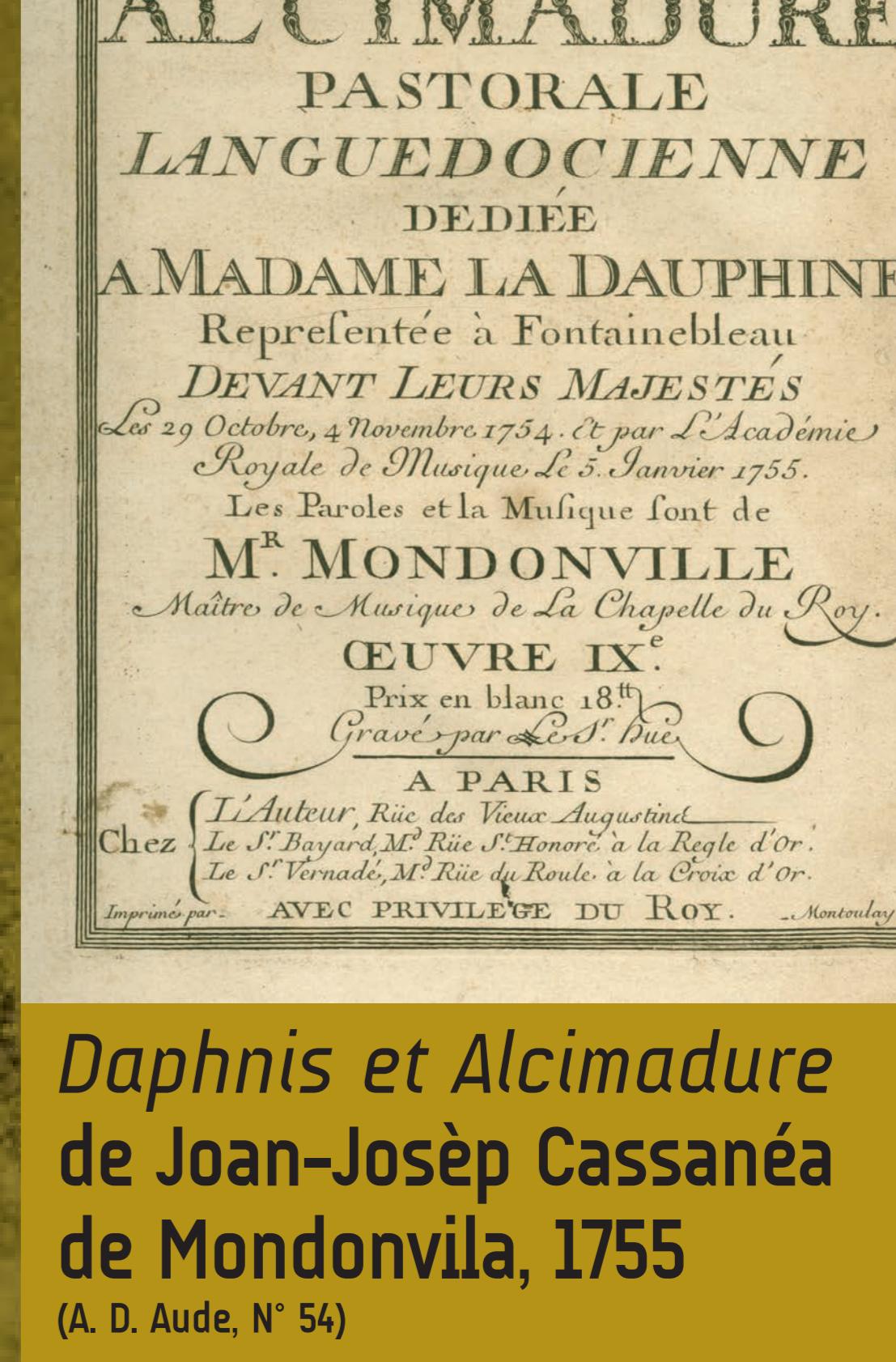
Dins los documents judicaris, l'occitan a encara sa plaça, mai que mai dins las proceduras ont testimònies e acusats s'exprimisson sovent en lenga mairala.

A la fin del sègle 18, se la lenga d'òc demòra massissament parlada e cantada, apareis pas mai que d'un biais marginal dins la produccion escrita. Al dintre dels èlets, s'exprimir coma cal en francés fa ara part del model social, coma ba mòstra l'abondància dels diccionaris bilingües.

Dins aquel ambient, quauques fogals de creacion e de resisténcia culturalas puntejan. Fins a 1610, Lengadòc lusís d'un mendre lum que Provença o Gasconha. L'òbra de Pèire Godolin (1580-1649) marca l'espelida d'una escòla mondina. Lo genre borlesc coneis tanben un estrambòrd vertadièr, amb principalament *L'Eneido de Virgilo*, publicada a Narbona en 1652. Al sègle 18, las formas de la literatura occitana mudan : teatre, òpera e cançon. En 1754, lo Narbonés Joan-Josèp Cassanéa de Mondonvila (1711-1762) escriu un opèra en lenga d'òc, «*Daphnis et Alcimaduro*», jogat davant lo rei a Fontainebleau.

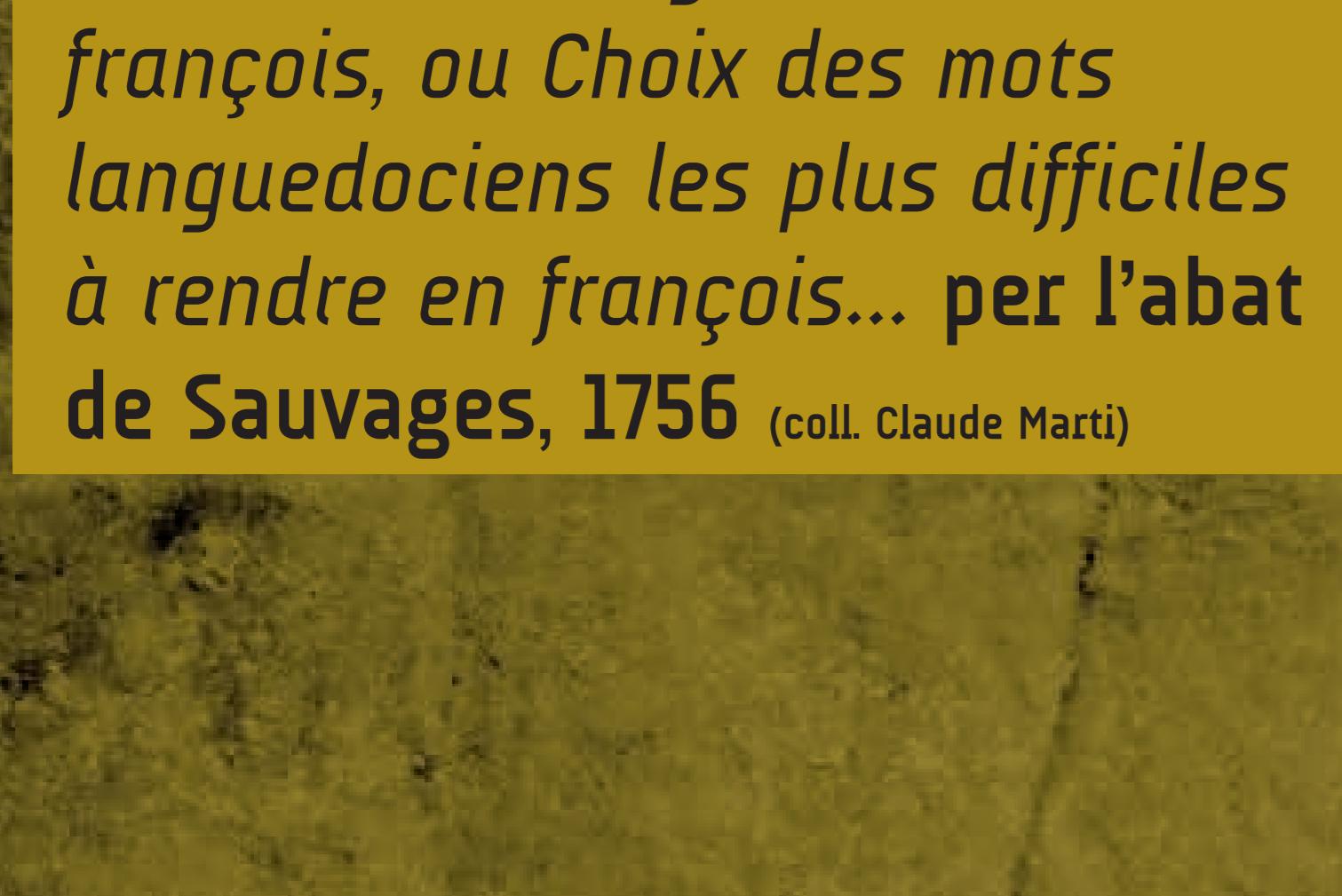

L'Eneido de Virgilo, del sénhor de Bergoing, 1652
(A. D. Aude, N° 523)

Daphnis et Alcimadure de Joan-Josèp Cassanéa de Mondonvila, 1755
(A. D. Aude, N° 54)

La Revolucion francesa marca una rompedura bèla. L'unitat e l'indivisibilitat de la Republica impausan una lenga comuna, lo francés. Los rapòrts Barère (genièr de 1794) e Grégoire (junh de 1794) an per tòca l'unificacion lingüistica : las lengas regionalas son d'armas dins las mans de la Contra-Revolucion e conven de las anequelir. Paradoxalament, lo periòd revolucionari coneuguèt una brava garba de tèxtes en occitan. Dins la contrada tolzana tota una literatura pamphletària en lenga d'òc discutís de las politicas republicanas.

Dictionnaire languedocien-français, ou Choix des mots languedociens les plus difficiles à rendre en françois... per l'abat de Sauvages, 1756 (coll. Claude Martí)